

מרכז לאידה חוייתי לט"ו בשבט

ארט"ו בשבט

תמר מישל

מיועד לשכבות ג'ו'

ארט"ן בשבט

"אילן אילן באה אברכך?"

תחנת למידה-עצמ

ט"ו בשבט

"על העצים ועל האבנים"

תחנת המשחקים

ארט"ן בשבט

"אגוז קשה לפיצוח"

תחנת חידות וחידושים

ארט"ן בשבט

"כי האדם עץ השדה"

ט"ו בשבט הספרות

עץ הזית

האדם מגדל את עץ הזית כבר אלפי שנים. עץ ירוק-עד שגדל באזור הים התיכון. עץ הזית שייך למשפחת הזיתניים, אינו נשיר ואינו עומד בשלכת. עץ הזית ידוע באריכות ימיו וזה כתוצאה מהיכולת הנפלאה של עץ זה להתמודד ולהתגבר על הקשיים והפגעים המתרחשים בסביבה הקרובה ובטבע, לדוגמה: שריפות, שנות יובש רצופות, גיזום קבוע ועוד. לעץ הזית שורשים ארוכים ועבים, השורשים חודרים עמוק לאדמה, גם בין הסלעים, לכן עצי הזית גדלים כמעט בכל מקום.

העלים של עץ הזית ארוכים וצרים, דקים וקשים. הזית הוא עץ פרי אשר פורח באביב. הפרי מבשיל בסתיו ואז מוסקים אותו. קטיף הזיתים נקרא מסיק. פרי עץ הזית משמש לאכילה, את הזיתים כובשים וגם מייצרים מהם שמן. פרי הזית נבחר לאחד משבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל.

פרי עץ הזית הוא אחד משבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל. הזית ירוק או שחר ובעל גלעין קשה. נאכל כבוש ומלוח, ומשמש להפקת שמן זית גזע וענפי עץ הזית משמש ליצור רהיטים. בתנ"ך ובמורשת היהודית מוזכר עץ הזית לרוב; האיזכור הראשון בימי נוח והמבול: "וַתְּבֹא אֵלָיו הַיֹּנָה, וְהָיָה עֵלָה זֵית טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ."

מס'מה:

אתרו בטקסט את המידע הבא:
משפחת העץ, עלים, לזבה ומראה,
פרי, פרחים, מוצא, הולכר בת"ק.

עץ השקד - השקדייה

עץ השקד הוא עץ פרי גלעיני ממשפחת הוורדיים, שגובהו 3-8 מטרים. הוא נפוץ וגדל בגליל, בגולן, בכרמל, בשומרון ובהרי יהודה. עליו מוארכים, פרחיו גדולים ויפים, צבעם לבן או ורוד. הפרי גלעיני מארך וקטן בעל קלפה עבה שיש לפצחה.

השקד הוא אחד העצים שסימלו את עץ הדעת בתורה, כיוון שלפירותיו קליפה קשה, אותה יש לפצח כדי להגיע לפרי עצמו. פרי השקד ניחן ביתרונות בריאותיים והוא טעים ומזין. הזן המתוק של הפרי נאכל טבעי, קלוי או מיבש, ומשמש להכנת מרציפן, עוגות ועוד, ואילו הזן המר משמש בעיקר להפקת שמן קוסמטי במורשת היהודית קישרו חז"ל את שמו של השקד עם שקידה - עמל והשקעה לימודית, מכיוון שהוא פורח ראשון מבין כל העצים. ניצניו קישטו את המנורה בבית המקדש, ששבעת קניה ציינו אותה כסמל החוכמה. מתוך המשנה אנו למדים כי השקד שימש להפקת שמן, למאכל, לרפואה ולהסקה.

עץ השקדייה ופריחת השקד מקדמת את רגעי ההתעוררות הראשונים של הטבע, לאחר תרדמת החורף ומבשרת על מועד ראש השנה לאילן - ט"ו בשבט.

מס'אה:

אתרו בטקסט את המיצע הבא:
 משפחת העץ, עליים, לובה ומראה,
 פרי, פרחים, מוצק, הולכר בתק"ק.

עץ התמר

עץ התמר הוא עץ פרי ממשפחת הדקליים הגדל בעיקר באזורים מדבריים. גידולי הדקלים נעשים לרוב באזור מדבר יהודה והנגב. לעץ התמר גזע גבוה, שורשו ארוך ונוטע באדמה. עץ התמר זקוק לשמש ומים וידוע ביכולת הסיבולת שלו לשרוד בכל תנאי מזג אוויר. העלים שלו גדולים דמויי נוצות, משמשים בחג הסוכות כסכך. פירותיו בצבע חום, ובתקופת ראש השנה צהובים, צורתם מוארכת והם בעלי גרעין. ישנם עצי תמר מזמנים שונים, פירותיהם דומים אך שונים במקצת בגודלם ובטעמם. הזן הנפוץ ביותר הוא תמר המג'הול, פרי בשרני ומתוק וממנו יוצרים ממרחים לאכילה ואפייה. פרותיו של העץ-התמרים-גדלים באשכולות, והם עשירים בסוכר ונאכלים טריים או מיובשים, כמו כן אפשר להפיק מהם דבש שנקרא סילאן. עליו של התמר משמשים לסכוך ולעשיית סלים, סביו לעשיית חבלים וגזעו מספק קורות לבניה באזורים שאין עצים אחרים. קטיף תמרים נקרא גדיד. בתרבות היהודית עץ התמר - הדקל מוזכר בארבעת המינים, הלולב, שהינו מקבץ עלים ממרכז העץ שעדיין לא נפתחו. פרי התמר נבחר לאחד משבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל.

מס'אה:

אתרו בטקסט את המידע הבא:
משפחת העץ, עלים, לובה ומראה,
פרי, פרחים, מוצא, הוזכר בתנ"ך.

עץ האלון

עץ האלון שייך למשפחת האלונים. הוא מתמיד, עמיד ומצליח בכל סביבת גידול. בארץ ישראל הוא העץ השליט בחורש הטבעי ובאזור אגן הים התיכון האלון הוא עץ עם נוכחות רבה, הוא מצטיין בגזע חסון ובנוף מפואר המעניק צל נדיב. גובהו של אלון התבור עשוי להגיע אל מעל עשרה מטרים, אולם מרבית האלונים בישראל נמוכים ונראים כשיחים. האלון מרכיב עיקרי ביערות של מדינות קרירות עם משקעים רבים. באנגליה, באירופה, באמריקה הצפונית ובאסיה. נוכחותו המסיבית, עמידותו, העוצמה וההדר של העץ זיכו אותו להיות סמל רשמי במקומות רבים.

לאלון גזע עבה וחזק ופרחים ירוקים קטנים, לעלים שלו קצוות מסורגות, פרי עץ האלון נקרא בלוט, והוא גדל בתוך בסיס הנקרא ספלול.

בתנ"ך האלון מוזכר בספר עמוס, ב', ט', שם מתואר עץ האלון כסמל הכוח והעוצמה: "וְחָסֵן הוּא כְּאַלְוָנִים" - זאת אומרת כאשר רוצים לתאר אדם חזק במובן האישיותי, מדמים אותו לאלון. עץ האלון משמש רבות בתעשיית הרהיטים.

משימה:

אתרו בטקסט את המילים הבאות:
 משפחת העץ, עליים, לובה ומראה,
 פרי, פרחים, מוצא, הוזכר בתנ"ך.

עץ האקליפטוס

עץ האקליפטוס שייך למשפת ההדסיים. האקליפטוס המקורי הוא עץ ירוק-עד שמוצאו מאוסטרליה, שם הוא יוצר נוף של יערות רחבי ידיים. הוא גדל במהירות ויכול להתנשא לגובה של 35 מ' ואף יותר. גזעו מתעבה עם השנים, ואם אינו נכרת, מגיע קוטרו לממדים מרשימים. צבע קליפת העץ חום בהיר. הקליפה מתקלפת בקטעים הניתקים מהגזע, מתעגלים ונושרים. העלים מוארכים ומסתיימים בחוד, מעט בלתי סימטריים וצבעם ירוק בהיר. כאשר ממוללים את העלים הם מדיפים ריח מיוחד, שמקורו בשמן האתרי שבהם. מעלים אלו יוצרים תרופות נגד שיעול. עצי האקליפטוס פורחים בסתיו, הפרחים מואבקים ע"י דבורים וניתן לייצר מהם דבש. העץ נותן צל ופועל כמגן מהרוח. לאקליפטוס גם ערך כלכלי רב, ממנו ניתן לייצר גומי, שרף, שמן אתרי וצוף. הגזע שלו משמש כדלק, לבנייה, לעמודים ומוצרי עץ ועוד.

האקליפטוס מתקשר למסורת ההתיישבות בארץ ישראל, כאשר רצו לייבש ביצות שגרמו למחלות נטעו אקליפטוסים אשר שתו את המים וייבשו את הביצות הרבות שבאדמת הארץ. הוא אחד מהעצים העתיקים במדינה.

במסורת היהודית משמשים העלים וענפי האקליפטוס כ-"ערבה" מארבעת המינים בסוכות.

ארט"ן בשבת

"אילן אילן במה אברכך?"

משימה:

אתרו בטקסט את המידע הבא:
משפחת העץ, עלים, גובה ומראה,
פרי, פרחים, מוצא, הולכה בת"ק.

עץ התאנה

עץ התאנה שייך למשפחת התותיים. עצי התאנה גדלים באקלים של קיץ חם ויבש וחורף קריר ולח. הוא אינו מתאים לגידול בתנאי מדבר, וניתן לראות אותו בארץ בעיקר באזור הצפון והרי ירושלים. באזורים ים תיכוניים גובה העץ עשוי להגיע ל-10 מטרים. עץ התאנה גדל ומתפרס בצורת כיפה, המטיל הצל רחב בקיץ. עליו גדולים ומפורצים דמויי כף יד וצבעם ירוק בהיר. פרי התאנה מתוק ועגול וישנם 3 צבעים, ירוק, סגול-ירקרק ושחור בעל קליפה עבה. התאנה עשירה בסוכר ובברזל והיא נאכלת טרייה או מיובשת ומשמשת ליצור ריבות, עוגות ועוד. המסורת היהודית התאנה היא אחד משבעת המינים שנישתבחה בהם ארץ ישראל והוזכרה בתנ"ך בסיפור המרגלים שהביעו לארץ וסיפרו על שבחם של פירות הארץ. בספרות ניתן למצוא את התאנה בסיפורי אגדות רבים.

משימה:

אתרו בטקסט את המידע הבא:
 משפחת העץ, עלים, לונה ומראה,
 פרי, פרחים, מוצא, הוזכר בתנ"ך.

שלמה המלך ועץ הזית - מעובד לא ידוע

אגדה יהודית מספרת שכשנפטר שלמה המלך, התאבלו כל בעלי החיים, העצים והצמחים על פטירתו. בעלי החיים בכו וסרבו לאכול. העצים בגן המלך השירו את עליהם ולא הצמיחו פירות. הם שוחחו ביניהם על אודות טוב-לב, תרומתו וגדולתו של המלך שלמה, והיו עצובים בחסרונו. רק עץ הזית שתק והעלים שלו לא נשרו. כעסו עליו מאוד כל העצים והצמחים והטילו חרם על עץ הזית, שלא דיבר בשבחו של המלך ולא התעצב על לכתו. יום אחד נשמע רעש אדיר. כל העצים הפנו מבטם לכיוון הרעש, והנה לפתע ראו שגזעו של עץ-הזית מבוקע. אמרו זה לזה: עץ הזית התאבל יותר מאתנו על שלמה המלך, הוא לא הראה זאת, ובסתר ליבו התאבל והצטער צער רב עד שהתבקע. ומאז ועד היום גזעו של כל עץ-זית עתיק חלול ומבוקע מרב כאב-ליבו של עץ הזית על מותו של שלמה המלך.

השקבות הקטע:

1. מי הצמיות המופיעות בסיפור?
2. מדוע התעצבו העצים והצמחים?
3. כיצד התנהלו העצים כלפי עץ הזית? - מדוע?
4. לאילו התנהלות אנוש משולים עצי הזית?
5. לאילו התנהלות אנוש משול עץ הזית?
6. מה ניתן ללמוד מן הסיפור?
7. אילו יכולתם לזהר אל העצים, כיצד הייתם מיישמים להם להתייחס אל עץ הזית?

הזקן ועץ התאנים / מעובד - מן המדרש

בימי השלטון הרומי בארץ ישראל, אדריאנוס הקיסר הרומאי יצא לטיול בעיר טבריה. בדרכו הוא ראה אדם מבוגר נוטע עץ תאנה. גער בו הקיסר: "זקן, זקן! לו היית עובד בצעירותך, לא היית צריך לעבוד בזקנותך!", "מדוע אתה נוטע עץ בגילך, הרי לא תזכה לאכול מפירותיו עד שיצמח".

השיב לו הזקן: "עבדתי בצעירותי וגם בזקנותי אני עובד, ואלוקים יעשה הטוב בעיניו". "ובן כמה אתה כיום?" ביקש אדריאנוס לדעת. "בן מאה שנה." – ענה הזקן.

- "והאם אתה מאמין שתוכל לאכול מפירות העץ שהינך נוטע כיום?" ענה הזקן: "אם אזכה, אוכל מפירות העץ. וגם אם לא, כשם שאבותיי עמלו עבורי, כך אני מתייגע, ונוטע את העץ עבור ילדיי שיהנו בעתיד מהפירות".

דבריו של הזקן נגעו לליבו של הקיסר. "בבקשה ממך, אם תזכה לראות את התאנה נותנת את פירותיה הודע לי על כך".

חלפו הימים, העץ גדל ונתן פרי, תאנים יפות ועסיסיות, והזקן עדיין בחיים ולא שכח הבטחתו לקיסר. הוא מילא סלסלה מפירות העץ והלך לקיסר. כאשר ראה אותו הקיסר, זכר אותו וציווה על עבדיו להושיב אותו בכיסא זהב, לקחת את הסלסלה עם הפירות ולמלא אותה במטבעות זהב. התפלאו עבדי המלך על ייחסו לזקן ושאלו: "מדוע הינך מכבד כל-כך זקן יהודי זה?" השיב להם הקיסר: "אם הבורא כיבד אותו, האם אני לא אכבד אותו?" לזקן זה החכמה לדאוג לבניו ונכדיו ואין מתחשב הוא רק בעצמו, אף אני אכבדו כפי שהאלוהים דאג לגמול לו על חוכמתו והתחשבותו.

בעקבות הקטע:

1. מי הצלילות המופיעות בספור?
2. מדוע התפלא הקיסר על התנהלותו של הזקן?
3. מה ניתן ללמוד מהתנהלותו ומעשיו של הזקן?
4. מה מוסר ההשל שניתן ללמוד מצדדי המלך לעבדיו?

העקרבות הקטע:

1. מי ארצותק שר את השיר, ולמי הוא פונה?
2. על איזו תקופה בשנה מדבר השיר?
3. על מה מדובר בכל בית בשיר?
 - בית ראשון: _____
 - בית שני: _____
 - בית שלישי: _____
3. למי הכוונה בבית השלישי "היז העובדת"? -
על בהרחבה.
4. מהן מילות הפועל המוזכרות בשיר? פרטו
אותן. כיצד הן קשורות למועד ט"ו בשבט?
5. למה התכוון המשורר במשפט: "רבת
השלמה עוד שדות המוציאת?" - הביאו דוגמה.
6. למה התכוון המשורר במשפט: "ברוכות
הידיים לשתול ולזרוע?" הביאו דוגמה?

המנון לט"ו בשבט -מילים: משה ביק

בכרמי מולדת
שקד כבר פורח
נרקיס נותן ריח
יזהירו שמי רום
נצא נא כולנו
אל גיא ואל גבע
כי חג הוא לטבע
כי חג הוא היום

רבה השממה עוד
את שדות המולדת
היד העובדת
תוכל רק גאול
מתי אם לא עתה
ומי אם לא אני
נקום ונטענו
נקום ונשתול

כל עץ וכל נטע
אל מול השמיים
היום פה כפיים
יישא ויפלל
ברוכות הידיים
שלוחות פה לזרוע
לשתול ולנטוע
בשדות ישראל

שבעת המינים הינם שבעה מיני גידולים שסיפקו את מזונותיו של האדם עוד מימי קדם, והם מוזכרים בספר דברים בו מתואר השפע החקלאי שהיה בארץ ישראל, כנען דאז: "כי ה' מביאך אל ארץ טובה, ארץ נחלי מים.. ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש". הדבש המוזכר בפסוק משמעו תמר. כאשר חזרו המרגלים שנשלחו לארץ ע"י משה, הם רצו להראות לבני ישראל את טוב הארץ ולספר לבנ"י העייפים והתשושים ממסעם במדבר על שבתה של הארץ, אז הם הביאו איתם דווקא שלושה סוגי פירות שבנ"י לא זכו לטעום במדבר, והם: "אשכול ענבים, רימונים ותאנים".

רימון - פרי מזין ובעל חשיבות במסורת היהודית. אף הרימון ידוע כפרי נפוץ במזרח התיכון מזה אלפי שנים. צורת אסיף- קטיף בעונת הסתיו. פעולת הקטיף נקראת – קָטִיף.

גפן - אחד הפירות המפורסמים בעולם. לפירותיו שימוש כפול- לאכילה ולהפקת יין-המשקה העתיק בעולם. ליין ברכה מיוחדת: "בורא פרי הגפן". צורת אסיף- בציר בעונת הקיץ. פעולת הקטיף נקראת – קָצִיר.

חיטה - ממשפחת הדגניים ואחד ממיני המזון החשובים בעולם. בארץ ישראל נתגלתה ע"י החוקר אהרון אהרונסון, וכך הוכח שמאז ימי קדם הייתה החיטה מין מרכזי בכלכלת הארץ. עונת הגידול- חורף, צורת האסיף - קציר בעונת הקיץ. פעולת הקטיף נקראת – קָצִיר.

זית - פרי חשוב ביותר. עיקר חשיבותו הייתה ועודנה בהפקת שמן הזית העשיר בתכונותיו הבריאות והמדינות. הזית היה המקור הכמעט יחיד לשמן בעת העתיקה, ואף לגביו קיימות עדויות על נוכחותו באזור במשך אלפי שנים. הזית מאריך ימים ביותר, ועד היום קיימים בארץ עצי זית בני מאות רבות של שנים. צורת אסיף- מסיק בעונת הסתיו. פעולת הקטיף נקראת – מְסִיק.

תמר - "דבש", מתכוון המקרא לפרי תמר, ממנו עשו את הסילאן, הוא סוג הדבש, שהיה בשימוש בעת ההיא. צורת אסיף- גדיד בעונת הסתיו. סיבי התמר החזקים שימשו לשזירת חבלים, וכליו שימשו לקליעת נצרים, סלים, מחצלות וכלים שימושיים נוספים. ומגזעו הכינו רהיטים. פעולת הקטיף נקראת – גָדִיד.

תאנה - פרי עסיסי הגדל בר. עדויות ארכיאולוגיות מאשרות כי התאנה פרחת במדינת ישראל כבר לפני 5,000 שנה. התאנה הייתה נאכלת טרייה ומשומרת ומיובשת- דבלה. צורת אסיף- אריה בעונת הקיץ. פעולת הקטיף נקראת - אָרִיָה

שעורה - שעורה- אף היא ממשפחת הדגניים. נחשבת אחת לחיטה מבחינת תזונתית, אך השימוש בה היה יותר עבור בעלי החיים מאשר עבור בני האדם. עונת גידול- חורף, והקציר נעשה בקיץ. פעולת הקטיף נקראת – קָצִיר.

שבעת המינים – כרטיסיית משימות

עיינו בכרטיסיית המידע "שבעת המינים" (כרטיסייה מס' 10) וענו במחברתכם:

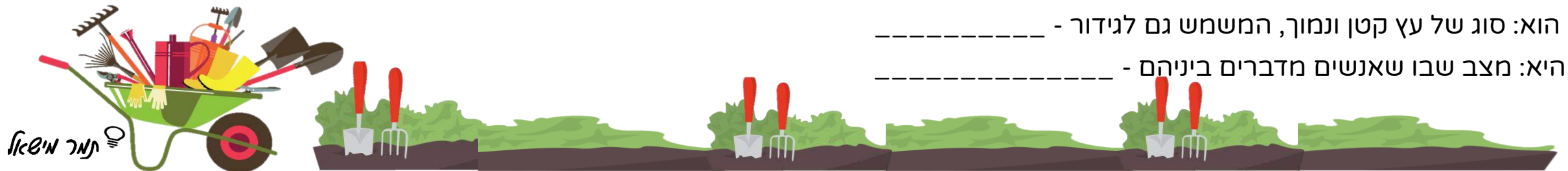
1. מהם שבעת מיני הגידולים שנקראים שבעת המינים?
2. "ממה עושים את?" - התאימו בין הדברים הבאים לבין מין הגידול השייך לשבעת המינים: קמח, יין, דבש, שמן, ריבות, רהיטים, סכך, תמוצים, דגנים (=קורנפלקס למיניהם).
3. שערו, למה בחרו המרגלים להביא דווקא את שלושת הפירות האלו מתוך השבעה – תאנים, רימונים וענבים?
4. אילו יכולתם להציע למרגלים לבחור בפרי אחר – מה הייתם מציעים להם להביא לבני ישראל ומדוע? – ענו בהרחבה.
5. אילו יכולתם לבחור פרי-ירק אהוב אחר ולהוסיפו לקבוצת שבעת המינים – איזה פרי-ירק זה היה? – ומדוע בחרתם דווקא בפרי זה?
6. ילדי ביה"ס יצאו לטיול שנתי והמדריך סיפר להם מה ייעשו במהלך הטיול. למה התכוון המדריך כשאמר את:
 - בבוקר נצא לגדיד באזור הכנרת... - _____
 - נבקר בשדה נראה כיצד קוצרים את התבואה - _____
 - בכפר הסמוך נלמד כיצד מסיקים את הפירות - _____
 - לקראת ערב נסיים בביקור בכרם ונראה כיצד בוצרים את הפירות - _____
 - בסיום הטיול נהנה מקטיף חופשי במטע - _____

חידות "הוא והיא"

- הוא: פרי וגם פיצוח לאכילה - _____
- היא: השקיעה ועמלה רבות על לימודיה - _____
- הוא: בו גדלים עצים רבים - _____
- היא: חלת דבש - _____
- הוא: חלקת החול הסמוכה לים - _____
- היא: יוצרת חור באדמה, כינוי לדברנית - _____
- הוא: חוגג בט"ו בשבט - _____
- היא: הצעה - _____
- הוא: "שיער" הכבשים - _____
- היא: ראש העצים - _____
- הוא: סוג של עץ קטן ונמוך, המשמש גם לגידור - _____
- היא: מצב שבו שאנשים מדברים ביניהם - _____
- הוא: קבוצת ענבים - _____
- היא: פרי הדר גדול מר וצהוב - _____
- הוא: מים שקפאו - _____
- היא: כינוי לראש בלי שער ולחלקת יער בלי עצים - _____
- הוא: עץ גבוה בלבנון - _____
- היא: הכינה מזוודות לנסיעה - _____
- הוא: מיוצר על ידי הדבורים בכוורת - _____
- היא: הגב של הגמל והנאקה - _____
- הוא: יצור אנוש שנברא ביום השישי - _____
- היא: בה שותלים מיני גידולים - _____

חידות "איפה העץ?"

במשפטים הבאים מתחבאת הגדרה המורכבת מצירוף האותיות 'עץ'

איפה העץ במילה?

- ❁ ההפך מרגשות שמחה - _____.
- ❁ צמח הנקנה במשתלה ואפשר לתת אותו במתנה - _____.
- ❁ תמרור דרכים המורה לעמוד - _____.
- ❁ פריט מתכת קטן בעזרתו מצמידים דפים ללוח או לקיר - _____.
- ❁ כינוי לאדם שלא מתאמץ לעשות, להשקיע ולפעול - _____.
- ❁ כינוי לאדם שיש לו עסק פרטי - _____.
- ❁ חפץ שמניחים בתחתית הדלת כדי שלא תיסגר - _____.
- ❁ מרכיב חשוב ועיקרי הנמצא בגוף האדם, או מאכל שלבים אוהבים - _____.
- ❁ אותו חוגגים בתאריך ה' באייר; יום הולדת למדינה - _____.
- ❁ מילת תיאור שמשמעותה גדול מאוד מאוד - _____.
- ❁ דו"ח כתוב אותו אנשים מגישים כחלק ממחאה או בקשה - _____.
- ❁ שם נוסף לחג שמחת תורה, היום השמיני של חג הסוכות - _____.

חידות "מי אני?"

ארט"ן בשבט
 "אגוז קשה לפיצוח"

למי או למה מתכוונים במשפטים הבאים?

- ✿ מכינים ממני מאפים טעימים.
- ✿ בסיפור האגדה קראו לי 'מלך הביצה'.
- ✿ ייבשתי ביצות בתקופת החלוצים.
- ✿ אני משמש תבלין למאכלים ולאפייה.
- ✿ מייצרים ממני יין וריבות.
- ✿ אני מלא בגרגרים אדומים עסיסיים, נאכל בראש השנה.
- ✿ אני שיח קוצני, ובשמי מכנים את ילדי ישראל הנולדים בארץ.
- ✿ אנחנו ארבעת המינים מחג הסוכות.
- ✿ מענפיי בנו יוכבד ומרים את תיבת משה.
- ✿ ענפיי משמשים סכך לסוכה.
- ✿ הענפים שלי מקשטים את סמל המדינה.
- ✿ ירק ששמים בקערה של פסח.
- ✿ בסיפורי התורה בערתי באש ולא נשרפתי.

משחקים ושעשועים

שמות מהטבע

כתבו שמות של ילדים ושמות משפחה הלקוחים
 מהטבע.

לדוגמה: כלנית, אילן..

ערכו תחרות בין חברי הקבוצה מי רשם יותר
 שמות בזמן קצוב. ⌚

תמר מישאל

משחקים ושעשועים

הטבע על המפה

עיינו במפת ארץ ישראל התלויה בכיתתכם, או סרקו את הברקוד וטיילו על מפת ארץ ישראל. חפשו שמות של ערים, יישובים, שכונות וכדו' שיש בהם מילים מעולם הטבע והצומח. לדוגמה: **בית לית, שכונת כרם התימנים..**

ערכו תחרות בין חברי הקבוצה מי רשם יותר שמות בזמן קצוב. ⌚

משחקים ושעשועים

הפרחים התבללו

סדרו את האותיות וגלו איזה פרח מסתתר במילה:

לינתכ

יובסן

קרניס

בלצתח

דור

נחימיה

בצח

שהונש

סירוא

חורצ - נשוש

משחקים ושעשועים

עצים בתנ"ך

איזה סוג עץ מופיע באירועי התורה הבאים:

- _____ דבורה הנביאה יושבה תחת עץ -
- _____ נח שלח את היונה והיא חזרה כשבפיה -
- _____ שלמה המלך בנה את בית המקדש מעץ -
- _____ ביום השלישי לביאת העולם נבראו -
- _____ אלוקים אסר על אדם וחווה לאכול מ -
- _____ אברהם נטע אותו בדרכו אל באר שבע -
- _____ אותו פגש משה כשאלוקים דיבר מתוכו -

משחקים ושעשועים

תפוזרת עציס

שקד - אגוז - אשכולית - בננה - אלון - אלה - סביון - קינמון - כלנית -
 אצטרובל - כרכום - כרוב - נענע - זית - ברוש - בלוט - לימון - תאנה -
 מרווה - חצב - סחלב - רקפת - תפוח - שיטה - תות - אזוב - הדס.

א	צ	ט	ר	ו	ב	ל	ג	א	ב
ש	ק	ד	ח	צ	ב	י	ב	ג	ר
כ	ר	ו	ב	מ	ס	מ	ר	ו	ה
ו	ב	ג	צ	ו	ח	ו	ו	ז	ל
ל	ו	ב	א	כ	ל	נ	ש	ר	א
י	ז	נ	ל	ר	ב	ע	ז	י	ס
ת	א	נ	ה	כ	ל	נ	י	ת	ב
פ	ל	ה	ד	ס	ו	ע	ת	פ	י
ו	ו	ד	ש	י	ט	ה	ו	ק	ו
ח	נ	ו	מ	נ	י	ק	ת	ר	נ

משחקים ושעשועים

פירות לסתתרים

תרגמו את ערך המספרים לאותיות וגלו מהו הפרי המסתתר:

100, 6, 40, 10, 90 🍏

4, 100, 300 🍏

50, 2, 4, 2, 6, 4 🍏

5, 50, 10, 200, 4, 50, 40 🍏

10, 6, 10, 100 🍏

8, 6, 80, 400 🍏

400, 6, 400 🍏

2, 6, 200, 8 🍏

7, 6, 80, 400 🍏

50, 6, 40, 10, 30 🍏

50, 6, 40, 60, 200, 80, 1 🍏

5, 50, 50, 2 🍏

200, 40, 400 🍏

5, 50, 1, 400 🍏

כרטיסייה 7: שלמה המלך ועץ הזית:

1. הדמויות המופיעות בסיפור הן: שלמה המלך, העצים בגינה, עץ הזית. (בע"ח-דמות משנית).
2. העצים התעצבו מכיוון ששלמה המלך נפטר.
3. התנהגות העצים כלפי עץ הזית היתה לא נעימה, חסרת התחשבות, לא התאמצו להבין ולקבל אותו ואת האופן בו הצטער, שפטו אותו לחומרה בטרם בדקו וביררו לרגשותיו.
4. העצים משולים להתנהגות חסרת התחשבות, חסרת סובלנות והבנה כלפי האחר.
5. עץ הזית משול לאנשים שנוטים להיות מופנמים, שקטים, טינים או מתקשים להביע את רגשותיהם ומחשבותיהם, מתכנסים אל תוך עצמם.
6. למדים מן הסיפור שצריך להתחשב בכל אחד ובדרך שלו להביע צער או כל רגש אחר. לא כולנו דומים באופן שבו אנחנו מביעים את רגשותינו ואל לנו לשפוט אנשים בטרם הכרנו ובדקנו מה קורה איתם.
7. היינו מציעים לעצים לפנות אל עץ הזית, לשאול לשלומם, לברר איך הוא מרגיש בקשר לסיטואציה, על מה הוא חושב וכו'.

כרטיסייה 8: הזקן ועץ התאנים:

1. הדמויות המופיעות בסיפור הן: האדריאנוס הקיסר הרומאי והזקן. דמויות משניות: עבדי המלך.
2. התפלא הקיסר על התנהגותו של הזקן שהרי לנטוע עץ ולחכות שייתן פירות לוקח מספר שנים, והזקן נמצא בגיל שבו לא ידוע האם יאריך ימים, כך שלא יספיק לאכול בעצמו את הפירות, על כן פעולת הנטיעה והשקעת המאמץ מיותר ולא רווחית – שהרי אינה מביאה תועלת אישית.
3. מהתנהגותו של הזקן ניתן ללמוד התחשבות באחר, שאינו מתחשב רק בצרכיו וברווחתו, אלא מביע דאגה לרווחת הפרט והדורות הבאים – ילדיו, מכריו וכל מי שיזכה בעוד שנים לאכול מפירות העץ. ניתן ללמוד עוד שהוא אדם חכם, המחשב את צעדיו, רואה לצורכי העתיד ופועל בחכמה.
4. מוסר ההשכל הוא שאדם צריך לנהוג בחכמה ולדאוג לא רק לעצמו אלא להתחשב ולדאוג גם למי שנמצא מסביבו – מכרים, משפחה וחברים. התחשבות באחר. מסקנה נוספת מהסיפור: איזהו חכם הרואה את הנולד, אדם חכם הוא מי שדואג לא רק להווה אלא דואג ומחשב את צעדיו גם לעתיד בכדי שיוכל לחיות בכבוד ולהנות מתוצרי עמלו.

כרטיסייה 9: המנון לט"ו בשבט:

1. לדעתי הדמות ששרה את השיר הוא החקלאי הנוע את יבולו באדמה, או תושב בארץ שיוצא ליהנות מהטבע ומעודד את מכריו לצאת ולשמור והשקיע בטבע ובאדמה.
2. השיר מדבר על תקופת חודש שבט, תקופת פריחת העצים, נטיעות והכנת האדמה בימי החורף לקראת היבול שיצמח בקיץ.
3. מדובר על – בית 1: מרחבי הארץ שפורחים וצומחים וניתן לצאת אל החוץ וליהנות מהטבע בחודש שבט. בית 2: הטבע והעצים מודים ומברכים את החקלאי והאדם העמל העובד שותל ונוטע בכדי להפיק יבול. בית 3: בארץ יש עוד הרבה שטחים ואזורים שוממים שאינם מגדלים יבול, ורק השקעה של בני האדם תגאל את האדמה השוממה. האדמה פונה ומעודדת אף האדם לקום ולהשקיע בה, לנוטע ולשתול בה עצים וצמחים.
4. מילות הפועל: יישא, יפלל, לשתול, לנוטע, העובדת, נקום, ונטענו, נקום ונשתול.
5. המשורר התכוון במשפט שישי עוד הרבה מרחבים בארץ ישראל שלא זרעו ונטעו בהם צמחים, והגיע הזמן שהאדם יקום וייטע וישקיע באדמות אלו שהם ריקות ושוממות.
6. המשורר התכוון במשפט להלל ולשבח אל החקלאי ועובד האדמה על שהוא עמל ומשקיע בעבודתו האדמה, הוא מברך את ידיו שעובדות קשה בפעולות החרישה, הזריעה, הנטיעות ועוד. – לדוגמה חקלאי שנוטע עצי פרי, או אנשים ששומרים על הטבע והחורשות כאשר הם מנקים את הטבע והיערות, אוספים פסולת ודואגים לשמור על הטבע.

דף בקרה:

כרטיסייה 18: עצים בתנ"ך:

1. שיח התומר.
2. ענף של זית.
3. שיטה.
4. העצים והפרחים – וכל הצמחייה.
5. עץ הדעת.
6. אשל.
7. הסנה.

כרטיסייה 17: פרחים התבלבלו

1. כלנית.
2. סביון.
3. נרקיס.
4. חבצלת.
5. ורד.
6. חמנייה.
7. חצב.
8. שושנה.
9. אירוס.
10. שושן צחור.

כרטיסייה 12: הוא והיא:

1. שקד – שקדה.
2. יער-יערה/יערית.
3. חוף-חופרת.
4. עץ-עצה.
5. צמר-צמרת.
6. שיחה-שיחה.
7. אשכול-אשכולית.
8. קרח-קרחת.
9. ארז-ארזה.
10. דבש-דבשת.
11. אדם-אדמה.

כרטיסייה 14:

1. חיטה.
2. נרקיס.
3. אקליפטוס.
4. שמן, דבש, וכל אפשרות הגיונית מעולם הצומח.
5. גפן.
6. רימון.
7. צבר.
8. אתרוג, לולב, הדס וערבה.
9. ענפי גומא.
10. ענפי תמר.
11. זית.
12. כרפס.
13. הסנה הבוער.

כרטיסייה 20: פירות מסתתרים:

1. חרוב.
2. תפוז.
3. לימון.
4. אפרסמון.
5. בננה.
6. תמר.
7. תאנה.
8. צימוק.
9. שקד.
10. דובדבן.
11. קיוי.
12. תפוח.
13. תות.

כרטיסייה 13: איפה העץ?

1. עצב/עצוב.
2. עציץ.
3. עצור.
4. נעץ.
5. עצלן/עצלנות.
6. עצמאי.
7. מעצור.
8. עצמות.
9. יום העצמאות.
10. עצום.
11. עצומה.
12. עצרת.

כרטיסייה 11: שבעת המינים:

1. חיטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, זית, תמר.
2. קמח-מחיטה, יין-מגפן/ענבים, דבש-מתמר, שמן-מזית, ריבות-מתמר, ענבים ועוד, רהיטים-מגזע התמר, סכך-ענפי תמר ודקל, חמוצים-מזית, קורנפלקס-משעורה וחיטה.
3. המרגלים בחרו להביא את הפירות האלו בגלל שהם אינם גדלים בתנאים מדבריים, וזו תהיה הפעם הראשונה שבנ"י יטעמו מפירות אלו והם יתעודדו ויתלהבו להמשיך במסעם לארץ ישראל.
6. הפעולות בטיול:
 - גדיד עץ תמר.
 - קציר החיטה והשעורה.
 - מסיק זיתים.
 - בציר הענבים.
 - קטיף פירות-רימון, תאנה.

מורה יקרה,
מרכז למידה זה הנו מודולרי וניתן להדפיס רק חלק מהכרטיסיות המופיעות בו וזה לא יפגע
באופן הלמידה או בתכנים הנמצאים בו.
רצוי לפרוס אתחנות וכל תחנה כותרת (שקופית 2)

הכרטיסיות מורכבות ממדדי הבנה שונים, ממשימות מזוונות המותאמות לשכבות היסודי, פעילויות
אתגר, פעילויות ניתוח טקסט ספרותי ועוד. ניתן להעשיר את התכנים בפעילויות לשוניות רבות גם
אחרי המועד, ולעשות בכרטיסיות הסיפורת עבודה שפתית גם במהלך השנה.
התכנים מותאמים לשכבות הצעירות ועד הבוגרות, אולם רצוי להפחיל שיקול דעת בהתאמה על
תוכן הכרטיסיות לגיל היעד והלומדים הכיתה/השכבה.
זכרי, הכיתה והלומדים בה הם שקובעים את רמת הלימוד, על כן רמת התוכן צריכה להיעשות
בהלימה לרמתם.

נהנו וחל ט"ו בשבט שמח!
תמר מישאל